

Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü

Mustafa YAVUZ*

Özet

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca anonim şirketlerde, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla gerçek ya da tüzel kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur. Bu şirketler, yönetim kurulu tarafından idare edilir ve temsil olunur. Yönetim kurulu kararları, birer hukuki işlem olmalarından dolayı yargısal denetime tabidir. Söz konusu denetim kapsamında, Türk hukukunda hükümsüzlük halleri; yokluk, butlan ve iptal edilebilirlik olarak düzenlenmiştir. Hukuki işlemlere uygulanan bu hükümsüzlük halleri, yönetim kurulu kararları için de geçerlidir. Ancak, kanuni düzenlemeler, öğretideki görüşler ve yargısal içtihatlar bağlamında söz konusu hükümsüzlük hallerinin yönetim kurulu kararlarına uygulanması, diğer hukuki işlemlerden farklılık gösterir. İşte bu çalışmada, anonim şirketlerde yönetim kurulu kararlarının hükümsüzlük halleri detaylı olarak açıklanmış ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, Yönetim Kurulu, Hükümsüzlük, Yokluk, Butlan, İptal Edilebilirlik.

JEL Sınıflama Kodları: K22, K29, K40.

Invalidity of Resolutions of The Board of Directors in Joint Stock Companies

Abstract

In accordance with the Turkish Commercial Code numbered 6102, joint-stock companies shall have a board of directors comprising one or more natural or legal persons designated in the articles of association or elected by the general assembly. These companies shall be managed and represented by the board of directors. Board decisions are subject to judicial review as they are legal transactions. Within the scope of the said inspection, the manners of invalidity in Turkish law are stated as nonexistence, nullity and revocability. These invalidity cases applied to legal transactions are also valid for board decisions. However, in the context of legal regulations, opinions in the teaching and judicial jurisprudence, the application of the invalidity cases to board decisions differs from other legal procedures. Here, in this study, invalidity of resolutions of the board of directors in joint stock companies are explained and evaluated in detail.

Keywords: Joint-Stock Company, Board of Directors, Invalidity, Nonexistence, Nullity, Revocability.

JEL Codes: K22, K29, K40.

* Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı, myavuz20@yahoo.com

1. Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa (TTK) göre anonim şirketlerin yönetim ve temsil organı yönetim kuruldur. Sürekli çalışan ve daimi bir yürütme organı olan yönetim kurulu, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla gerçek ya da tüzel kişiden oluşur. Yönetim kurulu, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir.

Kanun ve esas sözleşmede belirlenen yetkiler dâhilinde alınan yönetim kurulu kararları, şirketle ilgili işlemlerin yapılmasına dayanak teşkil etmektedir. Söz konusu kararlar, doğrudan sonuçlar itibarıyla, şirket, pay sahipleri, alacaklılar ve diğer üçüncü kişiler açısından birer hukuki işlemdir. Dolayısıyla, yönetim kurulunca alınan kararların, sayılan kişilerin menfaatlerini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemesi muhtemeldir. Bu durumda, yönetim kurulu kararlarının yargısal denetimi gündeme gelmektedir. Diğer hukuki işlemler gibi yönetim kurulu kararları da hükümsüzlük (sakatlık) hallerine tabidir ve bu haller kendine özgü koşulları içinde yokluk, butlan ve iptal edilebilirliklerdir.

İşte bu çalışmada, anonim şirketlerde yönetim kurulu kararlarının hükümsüzlüğü tüm yönleriyle ele alınmış ve incelenmiştir.

2. Yönetim Kurulu Kararlarının Hükümsüzlük Halleri

Sakatlık (hükümsüzlük), bir hukuki işlemin baştan itibaren yok veya geçersiz olması ya da mahkeme kararı ile iptal edilerek hüküm taşınamamasıdır. Türk hukukunda hükümsüzlük kavramı; “yokluk”, “butlan (geçersizlik)” ve “iptal edilebilirlik” olmak üzere üç farklı yaptırımı içermektedir. Yokluk

ve butlan, sebepleri açısından farklı, ancak sonuçları aynı olan yaptırımlardır. Bu bağlamda, bir hukuki işlemin geçersiz veya yok hükmünde olması, işlemin ve doğrudan sonuçların baştan itibaren geçersiz olması sonucuna yol açar. İptal ise, hukuki işlemin, mahkeme ilamının kesinleşmesi anına kadar geçerliliğini koruması ve kararın kesinleşme anından itibaren geçersiz ve dolayısıyla geleceğe etkili olacağı anlamına gelmektedir. TTK’da anonim şirket yönetim kurulu kararlarının butlanı (geçersizliği) 391. maddede düzenlenmiştir. TTK’da “yokluk” haline dair açık bir hüküm olmasa da öğretide genel olarak yönetim kurulu kararlarının yokluk yaptırımına tabi olduğu konusunda görüş birliği vardır (Turanlı, 2013:940). Ayrıca, yönetim kurulu kararları, istisnai durumlar haricinde, iptal yaptırımına tabi değildir.

Yeri gelmişken belirtelim ki, 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu¹ (ETTK) döneminde yönetim kurulu kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin 2499 sayılı mülga Sermaye Piyasası Kanununda yer alan iptal düzenlemeleri dışında hüküm bulunmamaktaydı. Yönetim kurulu kararlarının butlanının ve yokluğunun tespit edilebileceği ise doktrin ve Yargıtay uygulamasında kabul edilmekteydi (Sayın, 2015:294). İsviçre hukukunda ise Türk hukukunda olduğu gibi yönetim kurulu kararlarının yokluğu ve iptali kural olarak kabul edilmemiştir. Bu kararların butlanına ilişkin ise İsviçre Borçlar Kanununun² (OR Art) 714. maddesinde, “*Yönetim kurulunun kararları açısından, uygun düştüğü ölçüde, genel kurul kararları için öngörülen aynı butlan sebepleri geçerlidir.*” denilmek suretiyle, batıl yönetim kurulu kararlarına karşı tespit davası açılabilmesi olanağı, genel kurul kararlarına ilişkin 706b maddesine gönderme yapılarak sağlanmıştır.

1 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu, TTK’nın 1533. maddesiyle 1 Temmuz 2012 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmıştır.

2 <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilati on/19110009/202001010000/220.pdf> (Erişim-30/03/2020)

Bu genel açıklamalardan sonra yönetim kurulu kararlarının hükümsüzlük halleri aşağıda irdelenmiştir.

2.1. Yokluk

Yokluk, hukuki işlemin kurucu unsurlarında şekil ve usul bakımından bir eksiklik olması halinde bu işlemin hiç doğmamış sayılmasıdır. Bu kapsamda, geçerli bir yönetim kurulu kararı için usulüne uygun toplanan bir kurulun bulunması ve bu kurulda yine usulü dairesinde karar alınması gerekir. Aksi halde, (sözde) alınan kararlar yok hükmündedir (Karahana ve Arslan, 2012:398) ve yok hükmünde olan bir işlem hukuki olarak sonuç doğurmaz. Yokluk ile butlan arasında sonuçları bakımından benzerlik ve farklılıklar vardır. Benzerliklere kısaca değinmek gerekirse, her ikisinde de hukuki işlem baştan itibaren sonuç doğurmamakta ve hükümsüzlük hali herkes tarafından belli bir süreye bağlı olmaksızın ileri sürülebilmektedir. Ayrıca, yokluk halinin bir dava yoluyla tespit edilmesi gerekir. Farklılıklar boyutunda ise, yok hükmündeki bir hukuki işlemin sonradan düzeltilmesi mümkün değilken, butlan bir işlemin sonradan düzeltilmesi veya değiştirilmesi mümkün olabilir (Turanlı, 2013:947-948).

Daha önce ifade edildiği üzere, TTK'da yönetim kurulu kararlarının yokluğu konusunda özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bu sebeple, yokluk konusunda genel hükümlerin uygulanması gerekir. O halde karar, yönetim kurulu niteliğinde bir kurulun "varlığı" açısından sakatlsa veya bu kurulu oluşturan kişilerin kararı şekil ve usul bakımından emredici hükümlere aykırılık taşıyorsa, bir başka deyişle yönetim kurulu kararının "kurucu unsurlarına aykırılık" mevzu bahis ise yokluk yaptırımının söz konusu olabileceği kabul edilmektedir. Bütün hukuki işlemlerde ortak kurucu unsur olarak kabul edilen "irade beyanı"nın ağır sakatlık halleri ile şekil

eksikliği, ayırt etme gücünden yoksunluk, toplantı ve karar yeter sayılarına uyulmaması, çağrının usulsüz yapılması, üye sıfatı taşımayan kişilerin yönetim kurulu kararı alması gibi haller yokluğa tipik örnekler olarak gösterilebilir (Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, 2013:511-512; Özkorkut, 2018:66).

2.2. Butlan

Bir hukuki işlemin kurucu unsurlarında herhangi bir eksiklik yoksa hukuki işlem doğmuş olmakla birlikte, bu işlemin hukuk âleminde hüküm doğurabilmesi için kamu düzenini ilgilendiren bir takım şartları ihtiva etmesi gerekir. Gerekli şartları taşımayan kararlar ise batıldır. Batıl hukuki işlem her ne kadar şeklen mevcut olsa da, konusu veya içeriği bakımından sonuçları başlangıçtan itibaren hüküm doğurmaz (Kılıç, 2015:85). Bu kapsamda, yönetim kurulu kararlarının şeklen mevcut olmasına karşın içerik bakımından kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine aykırı veya konusunun imkânsız olması, bu kararların butlanına yol açar (Bilgili ve Demirkapı, 2013:406).

6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunundan (ETTK) farklı olarak TTK'da batıl yönetim kurulu kararları hukukumuzda ilk defa düzenlenmiştir. Nitekim TTK'nın "Batıl kararlar" başlıklı 391. maddesinde, dört bent halinde örnek kabilinden hangi hallerde yönetim kurulu kararlarının batıl olacağı sayılmıştır. Batıl yönetim kurulu kararlarını düzenleyen TTK md. 391 hükmü kurumsal yönetim anlayışı ile uyumludur Söz konusu hükümde;

"Yönetim kurulunun kararının batıl olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir. Özellikle;

a) Eşit işlem ilkesine aykırı olan,

b) Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen,

c) Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren,

d) Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin,

kararlar batıldır.” denilmektedir.

Yukarıdaki hükümde belirtilen butlan halleri sınırlayıcı değildir. Zira maddenin ilk cümlesinde, “özellikle” sözcüğü ile yapılan sayımın sınırlayıcı olmadığı (sınırlı sayı kuralına tabi olmadığı) vurgulanmış ve anılan hükümde en çok karşılaşılan butlan hallerine yer verilmiştir. Başka bir deyişle, butlana yol açacak hukuka aykırılık halleri sayılanlarla sınırlı tutulmamıştır. Dolayısıyla, TTK md. 391 dışında kalıp, nitelikçe maddedeki butlan sebeplerine benzeyen butlan halleri de kapsamda yer almaktadır. Bunun yanında, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun (TBK) 27. maddesi uyarınca, kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan yönetim kurulu kararları (batıl) kesin olarak hükümsüzdür (Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, 2014:343).

TTK’da örnek olarak sayılan batıl yönetim kurulu kararları aşağıda açıklanmıştır.

2.2.1. Eşit İşlem İlkesine Aykırı Olan Kararlar

Eşit işlem ilkesi, TTK’nın 357. maddesine göre pay sahiplerinin eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulmasıdır. TTK’da öngörülen eşit işlem ilkesi, kural olarak mutlak eşitlik prensibine değil adil muamele temeline (nispi eşitliğe) dayanmaktadır. Nispi eşitlik, aynı durumda bulunan pay sahiplerinin aynı işleme tabi tutulması (eşitler arasındaki eşitlik) anlamına gelir. Bu kapsamda, farklı durumda bulunan pay sahipleri, farklı işlemlere tabi tutulabilir. Dolayısıyla, nispi eşitlik anlayışına göre eşit olmayanlara farklı kuralların uygulanması bu ilkeye aykırılık oluşturmaz. Mutlak eşitlik ise pay

sahiplerinin her durumda eşit işleme tabi tutulması, diğer bir ifade ile aralarında herhangi bir sebeple farklılaşma yapılamamasıdır. Ancak bu şekilde bir uygulama her durumda hakkaniyet ilkesine uygun düşmeyebilir. Çünkü pay sahiplerinin şirkete ilişkin hakları ve konuları farklılık arz edebilir ve bu farklılıkların hak ve yükümlülüklerin dağılımında göz önünde bulundurulması gerekir. Buna uygun olarak TTK’da mutlak eşitliğe değil, nispi eşitliğe dayalı eşit işlem ilkesi öngörülmüştür. Nitekim TTK’nın 357. maddesinde yer alan “eşit şartlarda” ibaresi de açıkça buna işaret etmektedir. Dolayısıyla eşit işlem ilkesi ancak şartların eşit olması halinde uygulanabilir. Bu anlamda ilke, pay sahiplerinin aynı şartlarda aynı işleme tabi tutulmalarını, aralarında olumlu veya olumsuz ayırım yapılmamasını, malvarlıksal haklarda sermayeye katılma oranının esas alınmasını gerekli kılar. Eşit işlem ilkesinin nispi olarak uygulanması elbette ki oransallık ilkesinin uygulandığı ortaklık hakları açısından söz konusu olmaktadır (Tekinalp, 2013:478; Eminoğlu, 2015:82).

Anonim şirketlerin idare ve temsil organı olan yönetim kurulu, karar alırken TTK’nın 357. maddesi uyarınca pay sahiplerine eşit şartlar altında eşit işlem yapmakla yükümlüdürler. Örneğin yönetim kurulu, TTK md. 491’in kendisine verdiği yetkiyi kullanarak, nama yazılı payların devrinde bir kısım payların devrine izin verip, bir kısım payların devrine izin vermeyerek pay sahipleri arasında ayırım yapamaz. Zira pay sahipleri eşit şartlarda, eşit işleme tabi tutulmalıdır. Eşit işlem ilkesine aykırı olan yönetim kurulu kararları ise batıldır.³ Söz konusu ilkeye aykırı olan kararların batıl olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir. Uygulamada en çok rastlanan geçersiz yönetim kurulu kararları, eşitlik ilkesine aykırı olanlardır.

³ Kanun koyucu, eşit işlem ilkesine aykırı olan yönetim kurulu kararlarının yaptırımını “butlan” olarak öngörürken, aynı ilkeye aykırı olan genel kurul kararlarının yaptırımını ise “iptal edilebilirlik” olarak belirlemiştir. Bu durum ise haklı olarak öğretilen eleştirilmektedir.

2.2.2. Anonim Şirketin Temel Yapısına Uymayan veya Sermayenin Korunması İlkesini Gözetmeyen Kararlar

TTK md. 391/1-b'de yer alan ikinci butlan sebebi, yönetim kurulunun anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen bir karar almasıdır. Anonim şirketin temel yapısını bozacak yönetim kurulu kararları, söz konusu maddede yer verilen diğer butlan sebeplerine nazaran, anonim şirketi düzenleyen kuralları daha ağır şekilde ihlâl eden kararlardır. "Anonim şirketin temel yapısı"na ait özelliklere ise; bu şirketi diğer şirketlerden ayıran ve onu tanımlayan anonimlik, sınırlı sorumluluk, kural olarak payların devredilebilir olması, şirket yönetim ve hesaplarının denetlenebilmesi, şirket yöneticilerinin gerçekleştirdikleri iş ve işlemler dolayısıyla hesap vermesini kolaylaştıran mekanizmaların kurulmuş olması, organlar arası işlevler ayrılığı, sermayenin paylara bölünmüşlüğü gibi nitelikler örnek olarak verilebilir (Yüce, 2013:94-95).

Bu çerçevede örneğin, bütün pay sahipleri için bilanço açıklarını kapatmak amacıyla, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 31. maddesinde olduğu gibi, ek ödeme yükümü getiren bir yönetim kurulu kararı, anonim şirketin temel yapısının bir tanımlayıcı ögesi olan pay sahiplerinin sınırlı sorumluluğu ilkesine aykırılık oluşturur.⁴ Aynı şekilde bir üçüncü kişinin meselâ büyük kredi veren bir bankanın, pay sahibine eş (temettü, tasfiye payı, genel kurula katılma gibi) haklarla donatılması veya yönetim kurulu kararlarında

4 TTK'nın 421/2-a maddesinde öngörülen "bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararların, sermayenin tümünü oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin oybirliğiyle alınmasına" ilişkin hüküm, sınırlı sorumluluk sistemine istisna getiren özel ve ayrı bir düzenlemedir.

ona veto hakkı tanınması temel haklar düzenine; üye olmayan bir kişinin yönetim kurulunda üye haklarına sahip kılınması ise organsal yapıya aykırıdır.⁵

Öte yandan, sermayenin (malvarlığının) korunması ilkesi ise, anonim şirketler hukukunun temel ilkelerinden biri olup, bu ilkenin öncelikli amacı, şirket alacaklılarını korumak, bu kapsamda piyasaya güven telkininde bulunmak ve esas sermayenin güvenilir bir biçimde oluşmasını sağlamaktır. Söz konusu ilke, anonim şirketlerin borçlarından dolayı alacaklılara karşı yalnız malvarlığıyla sorumlu olmasının (sınırlı sorumluluğun) bir sonucudur (Yavuz, Eylül 2014:180). Sermayenin korunması ilkesine aykırı kararlar da, sermayenin değer kaybetmesine sebebiyet veren veya sermaye taahhüdünün tam olarak ifa edilmemesine neden olup sermayenin şirketin emrine bağlı olduğu temel kuralını hiçe sayan veya iadesine göz yumup anonim şirkete kasti zararlara yol açan kararlardır.

Bu çerçevede, TTK'da sermayenin eksiksiz teşekkül etmesini ve korunmasını sağlayıcı hükümlere yer verilmiş ve bu hükümlere aykırı yönetim kurulu kararlarının hukuki sonucunun butlan olduğu kabul edilmiştir. Buna göre anonim şirketlerde örneğin; asgari sermayesine, şirketin kendi paylarını iktisap etme veya rehin etme yasağına, aynı sermaye olarak konulabilecek malvarlığı değerlerine, aynı sermayeye değer biçilmesine, itibari değerinin altında bir bedelle pay çıkarılmasına ilişkin TTK hükümlerine aykırı olan yönetim kurulu kararları batıldır (Güzin Üçışık, 2011:61).

5 Madde Gerekeşi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayısı:96 (<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss96.pdf>) (Erişim-30/03/2020).

2.2.3. Pay Sahiplerinin, Özellikle Vazgeçilmez Nitelikteki Haklarını İhlal Eden veya Bunların Kullanılmasını Kısıtlayan ya da Güçleştiren Kararlar

TTK'nın 391/1-c maddesi bağlamında, pay sahiplerinin haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren yönetim kurulu kararları butlandır. Maddede, "özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklar" denilerek pay sahipliği haklarına örnek verilmiş, "özellikle" ibaresi kullanılarak da geçersizliğin sadece vazgeçilmez haklara özgülenmediği vurgulanmıştır. Dolayısıyla, pay sahibinin pay sahipliği sıfatından kaynaklanan diğer haklarını ihlal eden, kısıtlayan ve güçleştiren kararlar da bu kapsamda değerlendirilir.

Vazgeçilmez haklar ise; sınırlaması veya tamamen kaldırılması pay sahibinin rızasına bağlı olmayan, onun vazgeçemeyeceği, ondan alınamayacak, bir başka deyişle, pay sahibinin yoksun bırakılamayacağı, kanunen tanınan ve korunan, gerektiğinde sınırları kanunda gösterilen ve anonim şirketin temel yapısının devamına yardımcı olan haklardır. Mezkûr haklar sadece pay sahibinin menfaatini koruması için değil, anonim şirketin temel yapısı gereği olarak da tanınır. Bu noktada, genel kurul kararlarının iptali için dava açılabilmesinin yönetim kurulunun onayına tabi tutulması, kâr elde etmek ve paylaşmak amacının terki, genel kurula giriş kartı verilmesi veya TTK'nın 437. maddesi uyarınca bilgi alma ve incelemenin yönetim kurulunun istediği bir taahhütnamenin imzalanması şartına bağlanması, genel kurula temsilci ile katılmanın yasaklanması gibi pay sahibinin vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren yönetim kurulu kararları batıldır.

2.2.4. Diğer Organların Devredilemez Yetkilerine Giren ve Bu Yetkilerin Devrine İlişkin Kararlar

TTK'da, hem yönetim kurulu (md. 375) hem de genel kurul (md. 408/2) için devredilemez ve vazgeçilemez yetkiler kabul edilerek, işlevler ayrımı ilkesine uygun düşecek şekilde bu iki organ arasındaki yetki ve görev sınırı çizilmiştir. Anonim şirketlerin organlarının devredilemez yetkilerinin devrine ilişkin yönetim kurulu kararları, aynı zamanda temel yapı ile de ilgili olduğundan batıldır. Bu kapsamda, TTK'nın 408. maddesinde düzenlenen genel kurula ait devredilemez yetkilere veya bu yetkilerin devrine ilişkin yönetim kurulu tarafından kısıtlı veya bütüncül bir karar alınamaz. Örneğin, esas sözleşmeyi değiştirme görev ve yetkisi münhasıran genel kurula aittir. Yönetim kurulu, belirtilen hususta herhangi bir karar almaya yetkili değildir. Buna rağmen yönetim kurulu, genel kurulun söz konusu devredilemez görevine ilişkin karar alırsa bu karar hükümsüzdür.

2.2.5. Butlan Davası

TTK md. 391'de öngörülen butlan davası, niteliği itibarıyla bir tespit davasıdır. Tespit davası yoluyla, mahkemeden, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesi talep edilir (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu md. 106/1). Bu davada davacı, mahkemeden yönetim kurulu kararının batıl olduğunun tespitini talep eder. Butlanın tespiti davası, yönetim kurulu kararının geçersiz olduğunun tespitine yönelik bir dava olduğu için menfi tespit davası niteliğindedir (Yüce, 2013:145).

Yönetim kurulu kararlarının butlanı için açılan davalarda görevli ve yetkili mahkeme, anonim şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir. Butlanın tespiti davası, basit yargılama usulüne tabidir. Öte yandan, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri de dâhil olmak üzere güncel (meşru) menfaati ve hukuki yararı bulunan (zedelenen) herkes, TTK'nın 391. maddesinde belirtilen hususları veya benzeri başka aykırılıkları ileri sürerek yönetim kurulunca alınan kararların butlan olduğunun tespiti için dava açabilir. Butlan davasında husumet anonim şirkete yöneltilir. Söz konusu dava, yönetim kurulu veya yönetim kurulu üyelerinden biri aleyhine açılmaz.

Batıl yönetim kurulu kararları, baştan itibaren hukuki sonuç (hüküm) doğurmaz ve daha sonra sağlığa kavuşturulamaz (zaman geçmesiyle de geçerli hale gelmez), ayrıca bu kararlara dayanılarak yapılan işlemler de geçersizdir. Söz konusu kararların butlan olduğu hususu, mahkemece de resen dikkate alınır. Ayrıca bu durum, def'i olarak ileri sürülebileceği gibi butlanın tespiti davası belli bir süreye bağlı olmaksızın ikame edilebilir. Ancak, butlanın uzun süre geçtikten sonra ileri sürülmesi, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 2. maddesinde öngörülen dürüstlük kuralı bağlamında haklı görülemez. Diğer taraftan, batıl yönetim kurulu kararlarının tespitine ve sonuçlarına dair bu bölümde yer verilen usul ve sonuçlar, yok hükmündeki yönetim kurulu kararları için de geçerlidir.

Yeri gelmişken belirtelim ki, TTK, yönetim kurulu kararlarının butlanı sebeplerini öngörürken, bu davada uygulanacak usul kurallarına yer vermemiştir. Buna mukabil, genel kurul kararlarının butlanına ilişkin açılacak davalarda uygulanacak usul, TTK'nın 448 ilâ 451. maddelerinde özel olarak düzenlenmiştir. Bu durum ise öğretide eleştirilmekte (Sayın, 2015:298) ve batıl yönetim

kurulu kararlarının tespiti için açılan davalarda uygulanacak temel usul hükümlerine TTK'da yer verilmesi ya da en azından genel kurul kararlarına ilişkin usul hükümlerinin yönetim kurulu kararlarına uygun olduğu ölçüde kıyasen uygulanabilmesi önerilmektedir.

2.3. İptal Edilebilirlik

Hukuki işlemin iptali, ilgili kişinin bazı hallerde dava yoluyla, bazı hallerde ise kendi iradesiyle bu işlemin iptal edildiğini karşı tarafa bildirmesiyle gerçekleşen bir hükümsüzlük halidir. Mahkemenin verdiği iptal kararının kesinleşmesi ya da iptal beyanın karşı tarafa ulaşmasını müteakip işlem geçersiz olur. İptal yaptırımı, daha çok ilgili tarafın menfaatine ilişkin hususlarda söz konusu olur. Ayrıca, iptal nedeniyle hükümsüzlük iddiası süreye tabidir ve sadece ilgilileri tarafından ileri sürülebilir (Turanlı, 2013:9).

Yönetim kurulu kararlarına karşı TTK sistematığında kural olarak iptal edilebilirlik yaptırımı yer almamaktadır. Anılan Kanunun gerekçesinde de, yönetim kurulu kararlarının iptal edilemeyeceği açıkça ifade edilmiştir.⁶ Dolayısıyla, kanun koyucu, yönetim kurulu kararlarının iptale tabi olmadığını ilke olarak kabul etmiştir. Bu bağlamda, anonim şirketlerde yönetim kurulu kararlarının iptali için kural olarak dava açılmaz; fakat şartların varlığı halinde bu kararların batıl olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir. Öğretideki genel kabul de bu yöndedir.

6 TTK'nın 391. maddesinin gerekçesinde "Yönetim kurulu kararları iptal edilemez." ifadesine yer verilmiş ve kanun koyucu butlan ve iptal şeklindeki hükümsüzlük halleri arasındaki tercihini açık şekilde vurgulamıştır. Her ne kadar TTK md. 391 gerekçesinde düzenlemenin amacının, dava olanağını tanıyarak ve iptal edilebilir kararlarla batıl kararlar arasındaki farka açıklık getirerek, pay sahibinin korunmasını sağlamak olduğu belirtilmiş ise de, iptal ve butlan sebepleri arasında kesin ayırım belirlenmemiş olup, bu ayrımı belirleme işi içtihatlarla kalmıştır (Sayın, 2015:300).

Kanun koyucunun yönetim kurulu kararlarının hükümsüzlüğü açısından tercihi “butlan” olsa da, bazı hallerde yönetim kurulu kararlarının iptalini öngörmüştür (Sayın, 2015:300). Keza TTK'nın 460/5 ve 192/2. maddeleri ile 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun (SerPK) 18/6 ve 20/2. maddelerinde yönetim kurulu kararlarının iptaline ilişkin istisnai hükümlere yer verilmiştir. Ancak, belirtmek gerekir ki, söz konusu hükümler, doğrudan doğruya pay sahiplerinin haklarının ihlali durumuna münhasır olup, istisnai nitelikte düzenlemelerdir.

Belirtmek gerekir ki, iptal yaptırımı, kanunla öngörülen sürelerle tabi olup, herkes tarafından değil sadece ilgililerce ileri sürülebilir. Bunun yanında, yokluk ve butlan hallerinde olduğu gibi hâkim tarafından res'en dikkate alınmayıp, ilgililerin talebi üzerine araştırılır.

2.3.1. Türk Ticaret Kanunundaki Düzenlemeler

- Halka açık şirketlerde geçerli olan kayıtlı sermaye sistemi, TTK'da halka açık olmayan anonim şirketlere de tanınmıştır. Bu doğrultuda, halka açık olmayan bir anonim şirkette, ilk veya değiştirilmiş esas sözleşme ile esas sözleşmede belirlenen kayıtlı sermaye tavanına kadar sermayeyi artırma yetkisi, yönetim kuruluna tanındığı takdirde, bu kurul, sermaye artırımını, TTK'daki hükümler çerçevesinde ve esas sözleşmede öngörülen yetki sınırları içinde gerçekleştirebilir. Buna ilişkin detaylar, anılan Kanunun 460. maddesinde düzenlenmiştir. Bahsi geçen hükmün beşinci fıkrasında ayrıca, *“Yönetim kurulu kararları aleyhine, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri, 445 inci maddede öngörülen sebeplerin varlığı halinde kararın ilanı tarihinden itibaren bir ay içinde iptal davası açabilirler. Bu davaya 448 ilâ 451 inci maddeler kıyas yoluyla uygulanır.”* hükmüne yer verilmiştir.

Mezkûr düzenlemeye göre iptal davası, yönetim kurulunun kayıtlı sermaye sisteminden kaynaklı yetkileriyle sınırlı olup, yalnızca ilgili kararın kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırılık iddiasıyla açılabilir. Ancak, iptal davası açma süresi, genel kurul kararlarında olduğu gibi “karar tarihinden itibaren üç ay” değil, “kararın ilanı tarihinden itibaren bir ay”dır ve bu bir aylık süre hak düşürücü süredir. Son olarak belirtelim ki, bahsi geçen iptal davasına, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin TTK md. 448-451. madde hükümleri kıyasen tatbik olunur.

- Yapısal değişiklik (birleşme, bölünme, tür değiştirme) kararlarının iptali TTK'nın 192. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddenin ikinci fıkrasında, yapısal değişiklik kararının bir yönetim organı tarafından verilmesi halinde de, ilgili kararın iptali davası açılabilmesi belirtilmiştir. Bu itibarla, TTK'nın 155. ve 156. maddelerinde düzenlenen *“kolaylaştırılmış birleşme”* usulünde de bu davanın açılması mümkündür. Zira bu usulde birleşme kararını vermeye yetkili kurul anonim şirketlerde genel kurul değil, yönetim kuruludur (md. 156/1). Şu halde, belirtilen durumda da yönetim kurulu kararının iptali için pay sahipleri dava açma hakkını haizdir (Özkorkut, 2018:68). Ancak, genel kurulca alınan yapı değişikliği kararlarının iptali davası açılabilmesi için pay sahiplerinin ilgili karara olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş olması gerekirken, yönetim kurulunca alınan kolaylaştırılmış birleşmeye dair kararın iptalinde zikredilen şartların aranması mümkün olamayacaktır. Keza anonim şirketlerde pay sahiplerinin tamamının yönetim kurulu üyesi olması gerekmemektedir. Öte yandan, kolaylaştırılmış birleşmeyi düzenleyen hükümlerin ihlali halinde pay sahiplerinin iptal davası açma süresi, ilgili yönetim kurulu kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki aydır.

2.3.2. Sermaye Piyasası Kanunundaki Düzenlemeler

- Halka açık şirketler ile paylarını halka arz etmek üzere SPK'ya başvurmuş olan şirketler, SPK'nın 18. maddesi çerçevesinde SPK'dan izin almak şartıyla kayıtlı sermaye sistemini kabul edebilirler. Kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu, TTK'nın esas sermayenin artırılmasına ilişkin hükümlerine bağlı kalmaksızın esas sözleşmelerinde tespit edilen kayıtlı sermaye tavanına kadar sermayelerini artırmaya yetkilidir. Zikredilen maddenin altıncı fıkrası uyarınca, yönetim kurulunun anılan maddedeki esaslar çerçevesinde aldığı kararlar aleyhine, TTK'nın genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümleri çerçevesinde yönetim kurulu üyeleri veya hakları ihlal edilen pay sahipleri, kararın ilanından itibaren otuz gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler. Yönetim kurulu aleyhine iptal davasının 30 günlük hak düşürücü süre içinde açılması gerekir. Bunun yanında, SPK'nın 93. maddesinde, kayıtlı sermaye sistemine ilişkin olarak yönetim kurulunca alınan kararlar aleyhine, bu kararların kamuya duyurulduğu tarihten itibaren otuz gün içinde SPK'nın iptal davası açmaya ve teminatsız olarak bu kararların icrasının geri bırakılmasını istemeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

- SPK'nın 20/2. maddesinde, kusurlarına ve durumun gereklerine göre zararlar şahsen kendilerine yükletilebildiği ölçüde yönetim kurulu üyeleri ve hazırladıkları raporlarla sınırlı olarak bağımsız denetimi yapanların, ara dönem finansal tablolarının gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmamasından veya mevzuat ile muhasebe ilke ve kurallarına uygun olarak düzenlenmemiş olması nedeniyle dağıtılan kâr payı avansının

doğru olmamasından doğan zararlar için şirkete, pay sahiplerine, şirket alacaklılarına ve ayrıca doğrudan doğruya olmak üzere kâr payı avansının kararlaştırıldığı veya ödendiği hesap dönemi içinde pay iktisap etmiş bulunan kişilere karşı sorumlu oldukları hükme bağlanmıştır. Hukuki sorumluluk doğuran hâllerin varlığı halinde, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri tarafından açıklanan türden yönetim kurulu kararları için kararın ilanından itibaren otuz gün içinde, adı geçen Kanunun 18/2. maddesine göre iptal davası açılabilir.

3. Sonuç

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre anonim şirketlerin kanuni ve zorunlu organları, genel kurul ve yönetim kuruludur. Anılan şirketlerin idare ve temsil organı olan yönetim kurulunun aldığı kararlar birer hukuki işlemdir. Dolayısıyla, yönetim kurulunca kararların geçerli olabilmesi ve hukuk âleminde sonuç doğurabilmesi ve için TTK'da ve esas sözleşmede öngörülen şartları taşınması ve/veya gerekli şartlara uygun olarak alınması gerekmektedir. Aksi takdirde, söz konusu kararlar hükümsüzlük hallerine tabi olacaktır. Yönetim kurulu kararları için geçerli olan hükümsüzlük halleri ise yokluk, butlan ve iptal edilebilirliktir. TTK'da hükümsüzlük hallerinden butlana yer verilmiş, yokluk hali düzenlenmemiştir. Bununla birlikte, tüm hukuki işlemler için geçerli olan yokluk, yönetim kurulu kararları hakkında da uygulanır. Mezkûr Kanunda yönetim kurulu kararları için iptal edilebilirlik ise birkaç istisnai durum dışında kabul edilmemiştir.

Bu çerçevede; yönetim kurulu kararlarının kurucu unsurlarında bireksiklik olması halinde söz konusu kararlar yokluk yaptırımına tabi olur. Yönetim kurulu kararları açısından bir diğer hükümsüzlük

hali olan butlan ise TTK'da açık şekilde ve sınırlı sayıda olmamak üzere düzenlenmiştir. Buna göre özellikle; eşit işlem ilkesine aykırı olan, anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen, pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren ve genel kurulun devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin yönetim kurulu kararları batıldır. Yoklukla malul ve batıl yönetim kurulu kararları, baştan itibaren hukuki hüküm doğurmaz ve daha sonra da sağlığa kavuşturulamaz, ayrıca bu kararlara dayanılarak yapılan işlemler geçersizdir. Bahsi geçen nitelikleri haiz kararların yok veya batıl olduğunun tespiti için meşru menfaati bulunan ve hukuki yararı zedelenen herkes, belli bir süreye bağlı olmaksızın şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilir.

Son olarak, yönetim kurulu kararlarının iptali için dava açılıp açılmayacağı TTK'da düzenlenmemiştir. Buna mukabil, yönetim kurulunca, kolaylaştırılmış birleşmeye, hem halka açık hem de halka kapalı anonim şirketlerde kayıtlı sermaye sistemine ve halka açık şirketlerde kâr payı avansına dair alınan kararların iptali için dava açılabilir.

Bu itibarla, yönetim kurulunca alınan kararlarının hükümsüzlük yaptırımıyla karşı karşıya kalmaması, ilgili tarafların haklarının ihlal edilmemesi ve mağduriyetlerine sebep olunmaması bakımından, yönetim kurulu kararlarının alınmasında TTK'da öngörülen esaslara riayet edilmesi ve bu hususta gerekli özen ve hassasiyetin gösterilmesi anonim şirketlerin menfaatine olacaktır.

Kaynakça

- Bilgili, F., Demirkapı, E. (2013), Şirketler Hukuku, Bursa, Dora Yayınları.
- Eminoğlu, C. (2015). "Anonim Şirket Pay Sahipleri Açısından Eşit Şartlarda Eşit İşlem İlkesi", *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, Sayı 1, 79-88.
- Güzin Üçışık, H. (2011). "Türk Hukukunda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Sakatlığı Konusunda Getirilen Düzenlemelerin Değerlendirilmesi", *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Cilt 3, Sayı 5, 57-65.
- Karahan, S. ve Arslan, İ. (2012). *Şirketler Hukuku*, Konya, Mimoza Yayınları.
- Kılıç, G. (2015). *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları*, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kırca, İ., Şehirli Çelik, F. H. ve Manavgat, Ç. (2013). *Anonim Şirketler Hukuku-I*, Ankara, BATIDER Yayınları.
- Özkorkut, K. (2018), *Ticaret Hukuku*, İstanbul, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu Yayınları.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E. (2014), *Ortaklıklar Hukuku I*, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Sayın, H. (2015). *Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.
- T.C. Mülga Yasalar (07/06/1956). 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu. Ankara: Resmi Gazete (9353 sayılı).
- T.C. Yasalar (22/11/2001). 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu. Ankara: Resmi Gazete (24607 sayılı).
- T.C. Yasalar (04/02/2011). 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu. Ankara: Resmi Gazete (27836 sayılı).
- T.C. Yasalar (14/02/2011). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu. Ankara: Resmi Gazete (27846 sayılı).
- T.C. Yasalar (30/12/2012). 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu. Ankara: Resmi Gazete (28513 sayılı).
- Tekinalp, Ü. (2013). *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, Ankara, Vedat Kitapçılık.
- Turanlı, H. (2013). "Yeni Türk Ticaret Kanunu İşığında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XVII, Sayı 1-2, 939-960.
- Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No: 1/324, S. Sayısı: 96.
- Yavuz, M. (Eylül 2014). "Anonim Şirketlerde Sermayenin Korunması İlkesi", *Vergi Raporu Dergisi*, S.180.
- Yüce, A. A. (2013). *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı*, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- <https://www.admin.ch>